

Happy Holocaust

Vi møder en ældre dame på hovedgaden i Grevesmühlen, der er en typisk østtysk provinsby af den slags, der minder en om, at forskellen mellem øst og vest i Tyskland ikke just faldt med Muren. Vi er taget hertil for at undersøge den tiltagende nazisme i området og delstaten Mecklenburg-Vorpommern. Kvinden peger mod den østlige del af byen:

– De fleste af dem bor i den retning. Alligevel går jeg aldrig ud her alene, når det er blevet mørkt, siger hun. Dem, hun taler om, er iblandt os. Oppe fra valgplakaterne på lygtepælene ser beslutsomme ansigter ned på os, og deres budskaber synes lige så umiskendeligt klare som det blå i deres øjne: »Konsekvent for tyske interesser. Et hjem – Et folk – Et Tyskland. Kriminelle udlændinge ud!« står der skrevet. Kriminelle er nedtonet, så »udlændinge ud« står som det primære budskab på valgplakaterne fra Nationaldemokratische Partei Deutschland, NPD, der hænger på hver en lygtepæl i området.

Grevesmühlen er præget af nazisterne, selv om de kun udgør et fåtal af byens indbyggere. Omvendt er vi klar over, at det her blot er porten til et område, hvor nazisterne flere steder er i flertal.

National befrielseszone

I landsbyen Jamel, der ligger fem kilometer længere nede ad hovedvejen, hænger der ingen valgplakater for NPD – det ekstremt nationalistiske parti, der i realiteten udgøres af nynazister. Selv hvis den gråtonede flække af et DDR-levn havde lygtepæle, ville det ikke give mening at hænge valgplakater op her: Der er næsten ikke flere nye stemmer at erobre i landsbyen, da 30 ud af 37 indbyggere er nazister.

Nogen har sat et klistermærke på byskiltet: »Keine Ort ohne Neo-nazies« – »Ingen steder uden nynazister« – og det er i særdeleshed tilfældet i Jamel.

Hellig gral, nazistisk paradis eller national befrielseszone? Landsbyen er blevet kaldt mange ting, siden den faldt i nazisternes hænder efter Murens fald. Nazisterne beskriver den som National Befrielseszone – en betegnelse, der bliver brugt om et sted, hvor udlændinge skal frygte at sætte deres fødder.

Under den korte køretur fra Grevesmühlen til Jamel ringer vores mobiltelefon. Stemmen i den anden ende tilhører en af vores kontakter i nabo-kommunen: Rygtet om vores besøg er ileet forud. Nazisterne har kontakten vores mand og ladet ham vide, at ingen kan garantere for vores sikkerhed, hvis vi besøger byen.

Nazistisk idyl

Er det mon et tilfælde, at nazisternes huse er placeret på højre side af vejen?

Op og er den nedgravede politibil, der udgør landsbyens legeplads, blot en legeplads – eller en påmindelse om beboernes evige mantra: ønsket om en kontrolstat?

Jamel er ikke nogen velhavende by – snarere et eksempel på den slags glemt, små flækker mod øst, der aldrig fik deres del af kagen efter genforeningen i 1990.

Som det første, da vi kører ind i byen, møder vi fire af de beboere, der ikke er nazister. De tør ikke tale med os. Udefrakommende falder ikke i deres naboers smag.

I stedet betragter de os nervøst, uden at afbryde arbejdet med at læse pindebrænde af et stykke skrot med fire hjul – brænde skal der uden tvivl bruges meget af for at holde varmen i det faldefærdige hus i baggrunden.

Det er ikke, fordi nazisternes boliger vidner om højere social klasse. Slet ikke. Hitlers chefarkitekt, Albert Speer, ville dog sikkert have bifaldt forsøgene på at hylde ideologien: Et sted er en tro kopi af et berømt propagandabillede fra 1930'erne malet på en husmur – den forestiller en familie af rene tyskere med fremme ansigter og sunde kinder i deres landlige idyl. Ved siden af er der malet en række skilte pegende i retninger af byer, der alle har en afgørende plads i den nazistiske historiefortælling.

Et andet af husene har opstillet et kors med en sort ravn knejsende på toppen. Under fuglen står et budskab skrevet med gotiske bogstaver: »Heller dø end slave« – et budskab, som tyske nazister bruger for at understrege det moderne demokrati som en ufri ramme om livet.

Bag husenes kraftige hegn, »Hold dig væk«-skilte og de obligatoriske blodhunde blaffer en trikolore af den slags, man brugte under Det Tredje Rige. En gang om året er det Føreren selv, man flager for, når Adolf Hitler's fødselsdag oprinder.

Da vi kører ud af byen, får vi øjenkontakt med en glatbarberet mand, der holder øje med os fra vinduerne. Vi føler os ikke velkomne her.

For at forstå Jamels udvikling skal man kende til den lokale nazileder, volds- og hælerdømte Sven Krüger. Han voksede op i Jamel under Erich Honecker hos en far, der fik ham til at heile til forbipasserende på gaden.



KLART TIL SKUE. Nazilederen Sven Krügers nedrivningsvirksomhed fungerer også som forsamlingshus for lokale nazister samt kontor for Stefan Köster, der er NPD-medlem af Mecklenburg-Vorpommerns delstatsparlament. Over stedet vajer en gammel nazitrikolore i blå, hvidt og rødt.

FORTIDENS SPØGELSE I NUTIDEN: I det tidligere DDR er det ikke alle, der har opgivet drømmen om Det Tredje Rige. Det kom til udtryk ved det seneste delstatsvalg, da det ekstremt højreorienterede NPD opnåede en betragtelig tilslutning. Høj arbejdsløshed og den sociale arv giver næring til en spirende racisme. En hel landsby er overtaget af nazister, og i forsamlingshuset står en grill med indgraveringen »Happy Holocaust«.



MODSTAND. I Wismar og omegn er fronterne trukket skarpt op, og antifascister tager somme tider turen fra Berlin til byen for at vise deres modstand mod nazismen. Det er muligvis, hvad der er sket her, hvor et klistermærke med teksten »Oslo« er sat hen over ansigtet på en NPD-kandidat med en klar reference til Anders Breiviks massekræfter i Norge.

Op gennem 1990'erne har Sven Krüger arbejdet på at organisere sine åndsfæller omkring sig, og langsomt er flere og flere kommet til, så der i dag bor nynazister i syv ud af ti huse. Dem, der ikke har kunnet forlige sig med deres radikale holdninger, er blevet fordrevet fra Jamel, og nazisterne har ikke været blege for at tage hårde metoder i brug. Der er blevet sat ild til huse, og døre og vinduer er blevet smadret, ligesom punkterede dæk har været en del af dagligdagen for dem, som engang boede i byen, men som nu er forsvundet.

Marxistisk Mercedes-forhandler

Tilbage i Grevesmühlen møder vi kommunens borgmester, Uwe Wandel, på hans kontor. Han er virksomhedssejer og handler med biler – Mercedes-Benz.

– Politisk er jeg meget langt til venstre, siger den rolige mand, der er i sine tidlige 50'ere, og nikker op mod et portræt af Karl Marx bag sig. Umiddelbart en ejendommeligt helt for en virksomhedsleder, men om-

vendt: Grevesmühlen og omegn er et ejendommeligt sted.

Jamel er kendt blandt nazister i hele Europa, og den menige tysker associerer ikke ligefrem byen med noget rart. Uwe Wandel indrømmer, at det ikke ligefrem er et drømmescenarie for en marxistisk borgmester at huse østtyske nynazister.

Men omvendt mener han, at åbenhed omkring emnet er nødvendig. – Den eneste måde, man kan bekæmpe dem på, er ved holde dem frem i offentligheden – man skal ikke forsøge at tie dem ihjel, men i stedet oversætte deres paroler, så folk forstår alvoren. Derfor har jeg aldrig fortravlt til at tale med journalister, siger han.

Problemet er større end Jamel. Da delstaten Mecklenburg-Vorpommern senest havde valg, fik NPD seks procent af stemmerne, hvilket giver partiet fem sæder ud af 71 i delstatens parlament.

Et ekko fra Auschwitz

I Grevesmühlen kan man roligt sige, at fronterne er trukket op. Kun 500 meter fra borgmesterens kunstportræt af Karl Marx ligger Sven Krügers virksomhed, der også fungerer som samlingspunkt for nazisterne.

»Estetikken er dog en ganske anden her: Bag en massiv jernport med knivskarpe pigge og en tung hængelås rager et udsigtstårn op med en projektor, som var det en kz-lejr. En gammelt nazitrikolore i blå, hvidt og rødt samt en rusten grill med den indgravede tekst »Happy Holocaust« giver ny kraft til associationen.

Det er sidst på aftenen, da vi stiger ud af bilen ved Sven Krügers virksomhed i den slags lagenhvidt flimrende lys, som kun kraftige lamper i et industrikarvarter kan skabe. To hundeknurrer om kap bag hegn, og da vi nærmer os, er det, som om de i erkendelsen af, at der er et hegn imellem os, vælger at gå bersærk på hinanden i stedet.

Vi stopper brat op, da et kraftigt kor af mandestemmer tvinger billeder af heilende nazister frem på net-hinden. Vi går hurtigt tilbage til bilen, men sætter i løb, da vi hører kraftige smålør som fra gamle tyske Luger-pistoler. Senere finder vi ud af, at mandestemmerne kom fra et udendørs børnetheater, og at råbene og skudsallverne stammede fra skuespillere udklædt som bevåbnede pirater. Ironien er til at tage af føle på – men det her sted gør afgjort noget ved en.

Wismar – grobund for nazisme

Wismar er med sine 45.000 indbyggere den største by i det nordvestlige Mecklenburg-Vorpommern og derfor et godt sted at blive klogere på, hvorfor de højreradikale har så fremtrædende en plads i delstaten. Beluga Post har som journalist be-



skæftiget sig med radikaliseringen i mange år. Vi møder ham i nogle afpillede lokaler i det indre Wismar – her er han frivillig socialarbejder i et projekt, der forsøger at inddemme nazismen blandt byens unge.

Han fremhæver demografien som en væsentlig årsag til højredrejningen:

– Efter anden verdenskrig flyttede rigtig mange af de oprindelige borgere i Mecklenburg-Vorpommern mod vest og blev erstattet af befolkningen fra det ydre Østtyskland, der stoppede op og slog sig ned her.

– Tilflytterne fra øst udgjorde den ideologiske kerne af det gamle Nazi-tyskland, og Mecklenburgeren anno 2012 har arvet måden, man tænkte på i det ultrakonservative og feudale øst, og det har skabt grobund for den nazisme, vi ser i dag, siger han.

Og så er der arbejdsløsheden i området: Mange steder nærmer den sig 15-20 procent, og flere ser den som den udløsende faktor for nazisme. Beluga Post er enig:

– Arbejdsløsheden betyder rigtig meget for nazismens vilkår. Jeg interviewede på et tidspunkt ti unge nazister, hvoraf de ni havde arbejdsløse forældre.

Det, at de unge ofte har arbejdsløse forældre, skaber ifølge Beluga Post et behov for nye forbilleder.

– Det kan nazisterne tilbyde med et stærkt fællesskab. Det begynder som noget socialt, og først derefter udvikler det sig langsomt til noget politik – og til fremmedhad, siger han.

Når det gælder fremtiden i Mecklenburg-Vorpommern, finder han det svært at sige noget om nazismens udvikling. Dog mener han, at byer

som Jamel vil skyde op længere mod øst, da NPD i flere småbyer allerede har en støtte på omkring 30 procent.

Det er svært at sige noget om udviklingen i selve Wismar, men da et julekort sidste år dumpede ind i samtlige byens postkasser, blev det slået fast, at de nazistiske celler er aktive i byen:

– På forsiden af kortet var der påtrykt et skønt billede af byens centrum og et »Glædelig jul«. Men på bagsiden stod en meget brutal tekst om udlændinge i det lokale asylcenter, fortæller han.

Alle er klar over nazisternes tilstedeværelse, men ifølge Beluga Post vender mange bevidst ryggen til:

– Alle kender nogen, der er på den yderste højrefløj. Enten familie, naboer eller venner. Derfor holder man hånden over hinanden ved at tie.

En offentlig hemmelighed

Allerede da vi ankom til Wismar, fornemmede vi, at man helst undgår at tale om nazisme. Ved receptionsdisken på rådhuset blev vi mødt med forundrede blikke, da vi spurgte om hjælp til research på området. Det samme skete, da vi spiste morgenmad på vores hotel og snakkede om problematikken. Her tussede en ældre dame på os og gjorde det klart, at nynazismen ikke just er et delikat emne for byens borgere.

Borgmesteren i Wismar siger ligefrem officielt, at byen ikke har problemer med højreekstremister – men i gadebilledet springer kronragede mænd med mange tatoveringer i øjnene.

De synes at være en del af hverdagen, som de kommer slentrende gen-

KLAR KURS.

I Jamel er skiltene, der opsummerer den nazistiske historiefortælling, i dag malet på en privat husmur. Indtil for nyligt fandtes skiltet i fysisk form på byens hovedgade, men kommunen krævede det fjernet i henhold til den tyske lovgivning mod nazisme.

nem gågaden i små grupper eller med kæreste og barnevogn. Da vi besøgte kurderen Ziya i hans kebab-restaurant, blev det dog ganske klart for os, at nazisterne laver andet end at lufte de små.

»Ausländer raus«

Ziya er 41 år og fra Tyrkiet, men har boet i Tyskland i 11 år. Han har om nogen oplevet konsekvenserne ved at være udlænding i en by præget af fremmedhad. Jævnlignt oplever han, at biler stopper foran hans butiksvindue, hvorefter maskerede skikkelser træder ud på fortovet og heiler ham lige op i ansigtet, mens de krigerisk råber »Ausländer raus«.

Han spørger os: – Hvad mere kan jeg gøre? Jeg har job, betaler skat og forsikring og har lært mig selv sproget.

Men de fremmedfjendske overgreb stopper ikke her. Han er blevet slået ned af fire nazister i Wismar, der alle fik to års betinget fængsel.

Han bor med sin familie på 2. sal i en ejendom i den indre del af byen. I salen er beboet af to skinheads. Når hans svårige tvillingdøtre vender hjem fra skole, sker det, at de bliver spytet på fra oven.

– De er kun så store her, gentager han flere gange, mens han afmåler deres beskedne højde med sin rystende hånd.

Her er ingen højreradikale

Needle Of Pain er en tatoveringsbutik, som ifølge vores oplysninger er ejet af overbevidste nynazister. Vi aflægger stedet et besøg i bestræbelser på at få nazisterne i tale – noget, der hidtil har vist sig umuligt.

Butikken er fyldt med merchandise fra den højreorienterede rockergruppe Schwarze Schar.

To glatbarberede og meget tatoverede mænd i 30'erne tager imod os. Den ene er under nålen og stirrer på os uden at sige noget.

– Der er da ingen højreradikale i Wismar, griner tatovereren til sin kunde, der fastholder sit gennemborende blik mod os.

Vi takker og går igen.



KONSEKVENSEN. Ziya er ikke den eneste udlænding, der mærker konsekvensen af nazismen i Wismar. Et par af hans kunder, der også er af anden etnisk baggrund, fortæller os, at diskrimination er en del af hverdagen for udlændinge i byen.

REPORTAGE

Tekst og foto: **Anders Hjelmer Paulsen** og **Mads Staghøj** magasinet@jv.dk